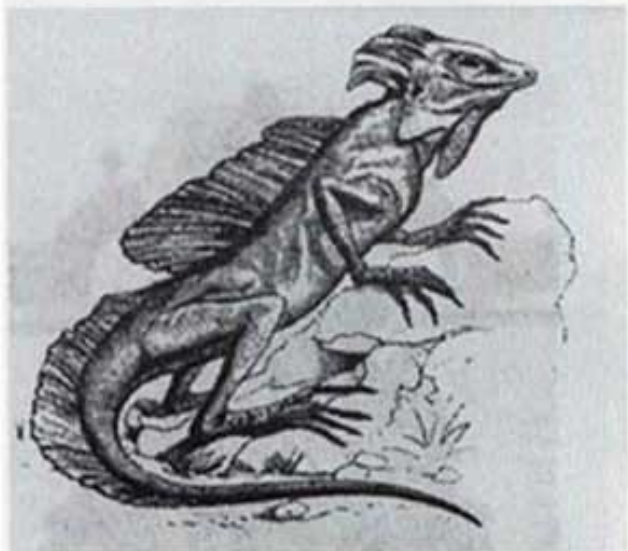

Regirant els Arcans de la Natura: el basilisc

Jordi Domingo Calabuig

Basilisc.

Bèstia entre les bèsties. Aquesta seria la millor definició per a un animal com el basilisc, l'ésser fabulós per excel·lència, el mite de la zoologia des dels temps de Plini fins al Renaixement. Tot i que aquesta definició pot semblar poc precisa (des del punt de vista naturalístic) és almenys prudent. Perquè amics, després de tants i tants anys, l'única cosa que tenim clara és que estem davant d'un rèptil. Els més ortodoxes, com Aristòtil o Eliano, el classifiquen juntament amb les serps i llangardaixos; els més imaginatius, en canvi, prefereixen parlar de dragons. Tant se val, ambdós casos coincideixen els grups zoològics. Ja tenim alguna característica avançada.

Les diferències venen, però, quan tractem de concretar aquesta primera pista. Ací, cada època té la seua versió i cada autor la seua interpretació. S'ha dit del basilisc que té ulls i boca ardents, cos de serp, potes de gall, ales espinoses i cua en forma de llança. Tampoc falten descripcions totalment oposa-

des: cos de drac i cap de gall. La més arriscada de totes l'he trobada curiosament a l'Enciclopèdia Britànica on es suggereix que el basilisc podria ser la cobra egípcia (coneguda com *basilikos*)... un lligam un tant pretensions sobretot quan hi ha ales, potes de gall i cua en forma de llança pel mig. Tanmateix, on la imaginació passa per sobre de qualsevol intent de racionalització és a l'hora de

parlar del seu comportament. En efecte, entre les seues virtuts estava la de fulminar qualsevol animal o vegetal només amb la seua mirada ardent o el seu hàlit pèrfid. I si el seu alè era així, imagineu-vos el que devia suposar un mos. Segons es deia, si *basilikos* es llançava al bastó d'un caminant, aquest moria immediatament a causa del seu verí mortal.

Tan sols dos animals podien fer front al basilisc: la fura, que segons la llegenda, tenia un verí que resultava mortal per al monstre, i el gall. Aquest darrer enemic és especialment curiós. Si el basilisc sentia el cant del gall moriria indefectiblement. Sembla mentida que un so tan comú com aquest siga precisament la clau per a vèncer una bèstia tan terrible...

La veritat és que actualment sí que existeix un basilisc. I dic un basilisc (i no el basilisc) perquè òbviament no es tracta del mateix animal. Ni la seua mirada és letal, ni té ales espinoses. Es tracta d'un

gènere d'iguànids tropicals que s'han batejat amb aquest nom en honor a la llegenda. D'alguna manera són els rèptils més pareguts a *basilikos*. Atenyen 80 cm. de llargada, són de colors atractius i els mascles llueixen una bellíssima cresta erèctil que va des del cap a la cua. Per si fora poc, poden córrer sobre les potes de darrere i, fins i tot, poden fer-ho per sobre de l'aigua... sorprenent, no? Malgrat aquest aspecte, són uns éssers tímids, assossegats i passen el dia penjats als arbres menjant insectes, que no pas homes.

La designació del gènere *Basiliscus* per a aquests saures tropicals és una altra demostració de que la zoologia, a partir del segle XVIII, ha fet esforços per separar tot el que era sòlid des del punt de vista científic d'allò que era merament especulatiu. S'havia de deixar clar que el naturalista era, per sobre de tot, un científic. L'autèntic basilisc no existeix però el gènere *Basiliscus* va arribar a temps d'omplir de racionalitat aquest enorme buit de saber alimentat per la imaginació tot al llarg dels segles. No obstant això, sempre hi ha hagut personatges avançats al seu temps. I si no mireu la reflexió que va fer el romà Claudio Eliano al respecte del nostre *basilikos*: *No és ofici meu indagar els Arcans de la Natura [...]. Els qui entretenen els seus nombrosos ocis en investigar les causes d'aquestes anomalies perden el seu temps, perquè mai arribaran a bon termini en les seues elucubracions... sens dubte, un pensament científic que tardaria quasi vint segles en arrelar en la comunitat científica!*